

Milan
Pelc

ISTRAŽIVAČKI ZNANSTVENI PROJEKT

Likovna umjetnost i komunikacija moći u razdoblju ranoga novoga vijeka (1450.-1800.): povijesne hrvatske regije na razmeđi Srednje Europe i Mediterana Visual Arts and Communication of Power in the Early Modern Period (1450-1800): Historical Croatian Regions at the Crossroads of Central Europe and the Mediterranean

AKRONIM: VACOP

TRAJANJE: 48 mjeseci

VODITELJ: dr. sc. Milan Pelc

SURADNICI: Petra Batelja (doktorandica); dr. sc. Josip Belamarić;
dr. sc. Višnja Bralić; dr. sc. Daniel Premerl; prof. dr. sc. Ivana Prijatelj Pavičić;
dr. sc. Mirjana Repanić Braun; Maja Žvorc (doktorandica)

MREŽNE STRANICE PROJEKTA: vacop.ipu.hr

Istraživanje je posvećeno analizi i interpretaciji odnosa nositelja moći prema vizualijama s područja likovne umjetnosti u hrvatskim krajevima u razdoblju ranoga novoga vijeka (oko 1450. do 1800.) U duhu tzv. nove povijesti umjetnosti istraživanje će pokušati dati odgovore na niz važnih pitanja koja se tiču razumijevanja vizualne komunikacije u tom razdoblju na navedenom povijesnom prostoru. Nositelji moći u hrvatskim krajevima ponajprije su naručitelji iz plemićkog (svjetovnog i crkvenog) staleža, od kojih su mnogi istodobno i zastupnici državne ideologije Mletačke Republike, Ugarskog Kraljevstva, Habsburške Monarhije,

Dubrovačke Republike. Njima se pridružuju i lokalni korporativni naručitelji – bratovštine, koji u većoj mjeri odražavaju interese lokalnih zajednica. Kroz te naručiteljske kanale objektivizira se i kulturni transfer u likovnim umjetnostima i arhitekturi na području Hrvatske u razdoblju od rane renesanse do kasnoga baroka. U okviru rada na projektu istražiti će se medijski kanali, komunikacijske strategije i sustavi priopćavanja kojima određeni centri moći utječu na stvaranje i poticanje poželjnih reakcija kod različitih tipova primatelja u Hrvatskoj ranoga novoga vijeka. Primarni je fokus, dakako, na ulozi likovnih medija u oblikovanju javnoga mnijenja, odnosno

u društvenoj promociji i (re)prezentaciji nositelja moći.

Težišta su istraživanja na ikonografiji i semiotici državovjerskog kulta i mjesta njegova posredovanja (trg, crkva, vijećnica, lođa itd.), te na ikonografiji i semiotici patronata i njegovoj ulozi u transferu kulture na području Hrvatske ranoga novoga vijeka. Istraživanjem će se formirati baza podataka odgovarajuće vizualne građe dotičnog povijesnog razdoblja, koja će omogućiti komparativnu analizu fenomena sa stajališta sociologije kulture, kritičke ikonologije i semiotike. Krajnji će rezultat rada na projektu uključiti uspostavu odgovarajućeg interpretacijskog modela specifične uporabe likovne umjetnosti kao posrednika u komunikaciji moći u Hrvatskoj 1450.-1800. godine. Istraživanje u četiri godine, dakako, ne može obuhvatiti čitavu problematiku likovne umjetnosti kao medija komunikacije moći na području Hrvatske u razdoblju ranoga novoga vijeka, ali će se njime uspostaviti koordinatna mreža relevantnih problema i ponuditi modeli njihove znanstvene obrade, odnosno interpretacije.

Istraživanje obuhvaća sljedeća problemska područja:

- narudžbe u sakralnoj likovnoj umjetnosti na području Hrvatske 15.-18. stoljeća u kojima se očituje intencija političke reprezentacije i propagande (političko-vjerski kult, votivne slike s prikazom naručitelja kao nositelja ili zastupnika svjetovne ili crkvene vlasti)
- narudžbe u profanoj sferi koje propagiraju moć naručitelja; portretno slikarstvo, kiparstvo i grafika
- ilustrirane letke, knjižne ilustracije i grafiku vjersko-političkog i propagandnog sadržaja
- nadgrobnu plastiku kao *ars memoriae* i propagandu genealoške pripadnosti i društvenog ugleda pokojnika iz društvenih elita
- distribuciju heraldike naručitelja kao općeraširenu sastavnicu vizualne komu-

- nikacije i plemićke samoreprezentacije
- prostore reprezentacije i njihovu opremu: gradske trgove, vijećnice, lođe, crkvene prostore i druga mjesta kao poligone iskazivanja državne i crkvene moći
- kulturno posredovanje istaknutih naručitelja
- recepciju i transfer umjetničkih kanona.

Istraživanje će se odvijati u tri faze u kojima će se istraživači usredotočiti na tri tematske cjeline 1. ikonografija državovjerskog kulta i mjesta njegovoga ostvarivanja; 2. ikonografija patronata 3. umjetnost i kulturni transfer u kontekstu patronata. Istraživanje je nužno usmjereno prema kulturološkoj interdisciplinarnosti i kontekstualizaciji problemskog područja. U razmatranju odnosa političke propagande i patronata, osim pitanja ikonografskih i stilskih utjecaja otvaraju se i problemi “provincijalizma” odnosno “periferizma” u umjetnosti Hrvatske ranoga novoga vijeka i njezinom odnosu prema emitivnim žarištima političke i umjetničko-stilske moći. Na taj način u istraživanje se uključuju i metodске značajke geografije umjetnosti.

Istraživanje promovira kritičko sagledavanje likovnih medija (slikarstvo, kiparstvo, grafika, umjetnički obrt) i komunikacijskih prostora (crkva, trg, vijećnica, lođa, palača) kao nositelja reprezentacije i propagande vlasti odnosno patronata u duhu nove povijesti umjetnosti. U tradicionalnoj hrvatskoj povijesti umjetnosti istraživanja su uglavnom usredotočena na fenomenološke i atribucijske probleme, na stilske odrednice i periodizacije, na izradu korpusa i monografija umjetnika, odnosno na topografske projekte i sl. Ovo istraživanje inaugurira metodološki i epistemološki model kojim se sa stajališta socijalne povijesti kulture, ikonologije, semiotike i kulturne antropologije razmatraju odnosi politike, vlasti, patronata i likovne umjetnosti. ×